

OPETTAJAN OPAS

AIHE: Kestävä elämäntapa & luonnon arvostaminen

IKÄRYHMÄ: Varhaiskasvatuksesta alkuopetukseen

TAVOITE: Tavoitteena on, että lapset oppivat kestävästä elämäntavasta arkisten tilanteiden kautta. Lasten luontosuhde vahvistuu, ja lapset osaavat kertoa, mitä metsässä saa ja ei saa tehdä.

- **KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA 45-60 min**

1. Kestävä valinta, 15–20 min
2. Lajittelupeli, 15–20 min
3. Vaihtoehtopeli, 15 min

- **LUONNON ARVOSTAMINEN**

1. Tarina
2. Jokamiehen oikeudet, 10 min
3. Polku tarinaan -materiaali
4. ULKONA: Luontobingo, *vaati lukutaidon*, 15 min
5. ULKONA: Ympäristötaidetta, 30 min

SISÄLTÖ:

- Opettajan opas
- Kestävä valinta kuvat
- Lajittelupelin roskat ja astiat
- Vaihtoehtopelin kuvat
- Seija Helander & Anne Stolt - Hilppa Hömötiainen
- Luontobingoalustat - tulosta ryhmällesi sopiva määrä
- Polku tarinaan –materiaali (kesä, syksy, talvi, kevät & tehtäväkortit)

TUNTISUUNNITELMAT

KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA

1. KESTÄVÄ VALINTA

TAVOITE: Tavoitteena on pohtia eri esineiden ympäristöllisiä vaikutuksia. Mitkä valinnat ovat hyviä ja mitkä valinnat ovat ympäristön kannalta huonoja?

VALMISTELU: Tarvitset materiaaleista tai [täältä](#) löytyvät kuvat eri valinnoista. Halutessasi voit ottaa lisäksi mukaan muitakin materiaaleja esimerkiksi kotitaloustavaroita.

AIKA: 15–20 min

Harjoitteen voi suorittaa varhaiskasvatuksessa sekä alkuopetuksessa vähän eri tavoin. Ensimmäinen suunnitelma on suunnattu varhaiskasvatukseen ja jälkimmäinen alkuopetukseen.

VARHAISKASVATUS:

1. Tarkastellaan yhdessä laukusta löytyviä kuvia ja levitetään ne lattialle tai pöydälle tarkasteltavaksi. Koitetaan ryhmitellä ja löytää kuville pareja. (Esimerkiksi pillimehu ja retkipullo ovat pareja keskenään.)

2. Mietitään mitkä ovat parempia vaihtoehtoja ja mitkä huonompia. Voit hyödyntää esimerkiksi näitä kysymyksiä:

- Miltä tavara näyttää kymmenen vuoden päästä?
- Voiko tavaraa käyttää monta kertaa vai vain yhden kerran?
- Tuleeko tavarasta paljon/vähän roskaa, kun sen heittää pois?

3. Lopuksi käydään läpi yhdessä ja pohditaan valintaperusteita. Samalla mietitään millaisia valintoja itse teemme päivittäin ja mitä mahdollisuuksia meillä olisi valita ympäristöystävällisemmin.

Valinnat voivat olla esimerkiksi seuraavien asioiden välillä:

- kertakäyttömuki - posliinimuki
- lyhytikäinen lelu - kestävä lelu
- muovikassi - kangaskassi
- pillimehupakkaus - retkipullo
- pieniä jogurttipurkkeja - 1 litran purkki
- runsaasti pakattu hedelmä - pakkaamaton hedelmä
- runsaasti pakattu lelu - vähän pakattu/ pakkaamaton lelu
- uusi vaate - vanhan vaatteiden korjaaminen/ tuunaaminen jne.

ALKUOPETUS:

1. Opettaja tekee luokkaan kestävän valintapolun korteista eli työpisteitä, joihin oppilaat voivat pareittain mennä tutustumaan. Pisteissä tehdään valintoja, joissa pyritään löytämään kestävä, ympäristöystävällinen vaihtoehto.
2. Oppilaat merkitsevät vihkoihinsa valintansa. Niille oppilaille, joiden on vielä hankala kirjoittaa sanoja vihkoon, voi tehdä valmiin kaavakkeen, josta he valitsevat oikean kuvan.
3. Lopuksi käydään kestävä valintapolku läpi yhdessä ja pohditaan valintaperusteita. Samalla mietitään millaisia valintoja itse teemme päivittäin ja mitä mahdollisuuksia meillä olisi valita ympäristöystävällisemmin.
 - Miltä tavara näyttää kymmenen vuoden päästä?
 - Voiko tavaraa käyttää monta kertaa vai vain yhden kerran?
 - Tuleeko tavarasta paljon/vähän roskaa kun sen heittää pois?

Valinnat voivat olla esimerkiksi seuraavien asioiden välillä:

- kertakäyttömuki - posliinimuki
- lyhytikäinen lelu - kestävä lelu
- muovikassi - kangaskassi
- pillimehupakkaus - retkipullo
- pieniä jogurttipurkkeja - 1 litran purkki
- runsaasti pakattu hedelmä - pakkaamaton hedelmä
- runsaasti pakattu lelu - vähän pakattu/pakkaamaton lelu
- uusi vaate - vanhan vaatteiden korjaaminen/tuunaaminen jne.

(Lähde: Rauhankasvatusinstituutti/Maailmankoulun matkalaukku, https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2020/08/Matkalaukku_virtuaali_Vihrea_vaka.pdf)

2. LAJITTELUPELI

TAVOITE: Tavoitteena on, että lapset osaavat lajitella yleisimmät jätteet oikeisiin astioihin.

VALMISTELU: Tarvitset materiaaleista ja [täältä](#) löytyvät kuvat roskista ja roska-astioista.

AIKA: 15–20 min

1. Levitä astiat pöydälle.
2. Jaa roskat lapsille. Lajitelkaa roskat yksi kerrallaan oikeaan astiaan. Voitte myös tehdä tehtävän parityönä.
3. Käykää oikeat vastaukset läpi.

(Lähde: Kierrätyskeskus, https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulu/koulutukset_kasvattajille/opetusmateriaalit/palloasat/vastuullinen_kulutus)

3. VAIHTOEHTOPELI

TAVOITE: Tavoitteena on, että lapset miettivät ja osaavat kuvien avulla kertoa, miten arkitilanteissa voi toimia ympäristöystävällisemmin.

VALMISTELU: Tarvitset materiaaleista tai [täältä](#) löytyvät kolme vaihtoehtokuvaa.

AIKA: 15 min

1. Tutkikaa kuvia yhdessä lasten kanssa. Etsikää eroavaisuudet kuvista.
2. Miettikää yhdessä eroavaisuuksien vaikutusta ympäristöön.
3. Keksisittekö vielä jotain muita vaihtoehtoisia tapoja?

(Lähde: Kierrätyskeskus,

https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulu/koulutukset_kasvattajille/opetusmateriaalit/palloasat/ilmastotekoja)

LUONNON ARVOSTAMINEN

1. TARINA

Materiaaleista löytyy kirja Seija Helander & Anne Stolt - Hilppa Hömötiainen. Kirja kertoo korpimetsistä ja sen moninaisista asukkaista.

2. JOKAMIEHEN OIKEUDET

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on oppia, mitä metsässä saa ja ei saa tehdä.

AIKA: 10 min

1. Muodostakaa piiri. Lue väittämiä jokamiehenoikeuksista yksi väittämä kerrallaan. Jos väittämä on KIELLETTYÄ eli ei kuulu jokamiehen oikeuksiin, oppilaat menevät kyykkyy ja sanovat BUU! Jos väittämä on SALLITTUA eli kuuluu jokamiehen oikeuksiin, oppilaat seisovat ja nostavat peukun pystyyn huutaen JEE!

Väittämät:

Metsässä saamme

- poimia sieniä (sallittu)
- yöpyä teltassa (sallittu lyhytaikaisesti pihapiirien ulkopuolella)
- katkoa oksia puista (kielletty)
- poimia marjoja (sallittu)
- hiihtää talvella (sallittu)
- rikkoo linnunpesiä (kielletty)
- kaataa puita (kielletty)
- onkia lammella (sallittu)
- repiä sammalta (kielletty)
- tehdä nuotio (maanomistajan luvalla, kielletty metsäpalovaroituksen aikana)
- ulkoiluttaa koira ilman talutushihnaa (kielletty)
- kulkea kävellen (sallittu)
- heittää roskia (kielletty)

2. Keskustelkaa, miksi jokamiehenoikeudet ovat olemassa ja mikä niiden tarkoituksena on. Pohtikaa jokamiehenoikeuksien nimeä. Tarkoittaako sana, että vain miehillä on nämä oikeudet? Millä toisella nimellä jokamiehenoikeuksia voisi kutsua?

(Lähde: Koulumetsäopas, Suomen luonnonsuojeluliitto,

<https://www.sll.fi/app/uploads/2018/08/Koulumetsaopas2014.pdf> &

Rauhankasvatusinstituutti/Maailmankoulun matkalaukku, https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2020/08/Matkalaukku_virtuaali_Vihrea_vaka.pdf)

3. POLKU TARINAAN –MATERIAALI

TAVOITE: Tavoitteena on tutustua Suomen neljään eri vuodenaikaan, luontoon ja eläimiin kuvien ja tarinoiden kautta.

VALMISTELU: Tarvitset materiaaleista tai [täältä](#) löytyvät kuva- ja tehtäväkortit. Kuviin liittyvät tehtävät ovat monipuolisia, joten kannattaa tutustua niihin etukäteen ja valita sopivimmat.

1. Tutustukaa yhteen vuodenaikaan kerrallaan. Tutkikaa kuvaa:

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Onko kuvassa jotain hassua/jännää/kummallista/ihanaa?
- Voisiko kuvan tapahtumista keksiä tarinan?

2. Siirtykää kuvaan liittyviin tehtäviin. Tehtävät ovat monipuolisia. Osa tehtävistä on tarkoitettu sisällä tehtäviksi ja osa tehtävistä tehdään ulkona esimerkiksi metsässä.

(Lähde: Vantaan kaupunki & Tuusulan kunta, Polku tarinaan –materiaali, <https://sites.google.com/view/polkutarina/etusivu>)

4. LUONTOBINGO, *vaatii lukutaidon*

TAVOITE: Harjoituksen tavoitteena on havainnoida luonnon monimuotoisuutta ja oppia tunnistamaan luonnon antimia.

VALMISTELU: Tulosta oppilaille tarpeeksi materiaaleista tai [täältä](#) löytyviä luontobingoalustoja ja ota kyniä mukaan luontoon.

AIKA: 15 min

1. Jaa oppilaat pareiksi siten, että vähintään toinen parista on lukutaitoinen.
2. Jaa oppilaille bingopohjat sekä kynät. Ohjeista: Etsikää yhdessä ruudukossa olevia asioita luonnosta. Kun löydätte jotakin, merkitkää se ruudukkoon. Saatuanne viiden suoran vaaka- tai pystysuunnassa tai vinottain, huutakaa yhdessä BINGO!
3. Voitte kilpailla leikkimielisesti, löytääkö kukaan pari kaikki bingoruudukossa mainitut asiat.

(Lähde: Suomen latu, <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/perheliikunta/luontobingo.html> & Rauhankasvatusinstituutti/Maailmankoulun matkalaukku, https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2020/08/Matkalaukku_virtuaali_Vihrea_vaka.pdf)

5. YMPÄRISTÖTAIDETTA

TAVOITE: Tavoitteena on edistää lasten luontosuhdetta, oppia toimimaan luonnossa kestäväällä tavalla ja yhdistää ympäristö- ja taidekasvatus toisiinsa.

VALMISTELU: Jaa lapset pienempiin ryhmiin/pareiksi.

AIKA: 30 min

1. Tehkää yhdessä jokaiselle pienryhmälle tai parille oksista taulun kehykset.

2. Ohjeista lapsia luomaan taulu luonnosta löytyvillä materiaaleilla. Lapset voivat itse parin tai pienryhmän kanssa päättää, millainen taideteos taulusta tulee ja mitä materiaaleja he käyttävät. Muistuta lapsia, että maahan pudonneita materiaaleja saa käyttää taideteoksen tekemiseen, mutta esimerkiksi oksia ei saa katkoa tai sammalta repiä.

3. Pitäkää taidenäyttely ja käykää yhdessä katsomassa toisten tauluja. Ottakaa niistä valokuvat ja jättäkää taideteokset metsään nähtäville muiden iloksi.

(Lähde: Rauhankasvatusinstituutti/Maailmankoulun matkalaukku, https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2020/08/Matkalaukku_virtuaali_Vihrea_vaka.pdf)